

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-08

Diarienummer 0061/24

Projekt och utveckling

Anna Lanne Davidson, Anneli Linde, Maria Carlsson

Telefon: 031-368 71 60, 031-368 27 88, 031-368 73 57

E-post: anna.davidson@kretsloppochvatten.goteborg.se

anneli.linde@kretsloppochvatten.goteborg.se

maria.carlsson@kretsloppochvatten.goteborg.se

Förslag till investeringsnomineringar 2025–2034

Förslag till beslut

1. Kretslopp och vattennämnden godkänner förvaltningens förslag alternativ *Proaktiv* till investeringsnomineringar och långsiktig investeringsplan för åren 2025–2034 och översänder det till den centrala budgetberedningen.
2. Paragrafen förklaras härmed omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Ärendet var 2024-03-12 § 51 ett informationsärende i Kretslopp och vattennämnden. Förvaltningen lämnar förslag på investeringsnomineringar, inklusive långsiktig investeringsplan, för åren 2025–2034. För investeringsområdet Vatten- och avlopp har två alternativ på investeringsnomineringar tagits fram, i syfte att visa olika möjliga prioriteringar. För övriga investeringsområden är det samma nivåer i båda alternativen. Förslagen utgår från behov, mål, risker och förmåga för nämndens uppdrag inom VA. Kretslopp och vattennämndens investeringsbehov för vatten, avlopp och avfall perioden 2025–2034 uppgår till 16,1 mdkr i alternativ *Proaktiv* och 12,5 mdkr i alternativ *Restriktiv*. Alternativ *Proaktiv* följer i stort föregående års investeringsplan. Bilagda underlag redovisar investeringsområden och bedömda volymer för investering och reinvestering som vardera innehåller en omfattande mängd projekt. Underlagen redovisar även verksamhetsrisker som omhändertas respektive kvarstår, kapitalkostnadsutveckling, driftkostnadseffekter, bedömning utifrån hållbarhetsdimensioner samt betydande projekt. Området skattefinansierade investeringar, avser skyfall och projektet Tekniskt vatten. Budgetposten förutsätter finansiering via skattemedel både i investerings- och driftbudget.

Kretslopp och vatten

Marianne Erlandson

Förvaltningsdirektör

Bilagor

1. Investeringsnomineringar 2025 KVN Proaktiv inkl bilagor
2. Investeringsnomineringar 2025 KVN Restriktiv inkl bilagor

Ärendet

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om förslag till investeringsnomineringar och inklusive långsiktig investeringsplan för åren 2025–2034.

Beskrivning av ärendet

Förvaltningen har tagit fram investeringsnomineringar, inklusive långsiktig investeringsplan, för åren 2025–2034, som en del i långsiktiga planer enligt förvaltningens styrmodell och stadens årliga budgetarbete. Nomineringarna skickas av nämnden till kommunfullmäktige för beslut.

Förutsättningar

Kretslopp och vatten har följande investeringsområden, Vatten- och avlopp, Avfall, VA-utbyggnad (Exploatering), Skyfall och andra skattefinansierade investeringar (Tekniskt vatten och krisprojekt). För Vatten- och avlopp (VA) har två alternativ för investeringsnomineringar tagits fram. Förslagen utgår från behov, mål, risker och förmåga för nämndens uppdrag inom VA. Detta arbetssätt har bland annat tagits fram efter iakttagelser och rekommendationer från stadsrevisionen i en granskning avseende förnyelsen av VA-anläggningen 2021 och låg även till grund för nomineringarna 2024–2033. De båda nomineringsalternativen som tagits fram är alternativ *Proaktivt* och ett alternativ med en lägre investeringstakt, alternativ *Restriktivt*, där investeringsvolymen är planerad efter en minskning mot det proaktiva alternativet med ca 20%. Neddragningen är genomförd genom applicering av den prioriteringsmodell förvaltningen använder och åtgärder som prioriterats bort finns i huvudsak inom kategori E, F och D.

Syfte med att ta fram dessa två alternativ är att synliggöra olika möjliga val för investeringstakten och prioriteringar.

Bild 1 nedan visar grafen för investeringsvolymen, Investeringsnominering 2025–2034 för de båda alternativen.

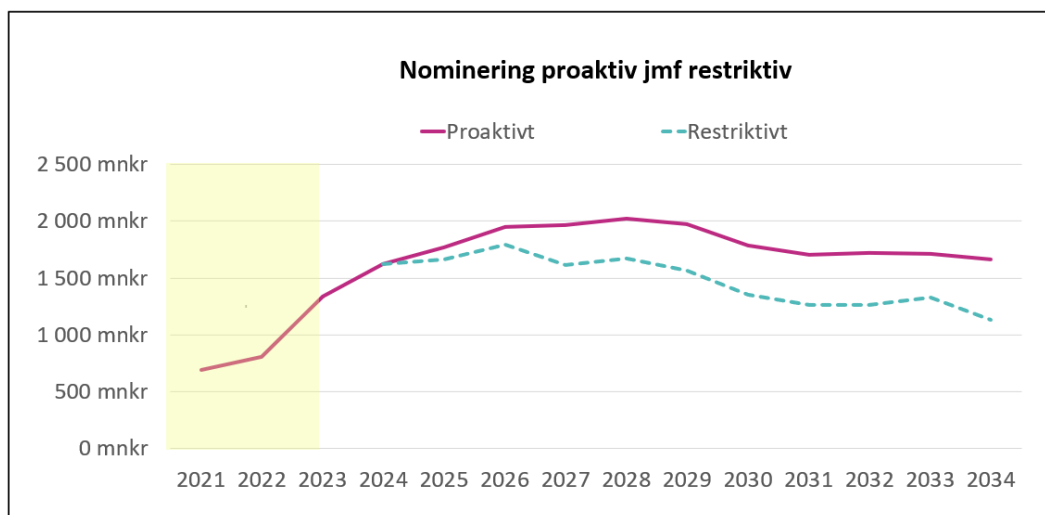

Bild 1. Investeringsnominering 2025- 2034, alternativ Proaktivt och alternativ Restriktivt. Gul markering visar utfall.

Behov och mål

Behov av investeringar finns inom förvaltningens samtliga huvudprocesser: dricksvattenförsörjning, avloppshantering, avfallshantering samt skyfall. De styrs av de mål som förvaltningen tagit fram och som analyserats i föreslagna Långsiktiga verksamhetsplaner för Avloppshantering och Dricksvattenförsörjning samt den antagna Långsiktig verksamhetsplan för Avfall. I dessa planer finns hanterat; Åtgärdsplan vatten, Regional vattenförsörjningsplan, Åtgärdsplan avlopp, Regional avfallsplan (Göteborgsregionen minskar avfallet), VA-utbyggnadsplan för befintliga områden samt Skyfallsöverenskommelsen. Det finns även så kallade "generalplaneinvesteringar" inom VA-verksamheten vilket styrs av stadens Översiktsplan och Utbyggnadsplanering.

Kretslopp och vattens investeringar är indelade i de ekonomiska definitionerna nyinvesteringar och reinvesteringar. Nämndens investeringar är både värdehöjande och värdeåterskapande åtgärder. Värdehöjande åtgärder definieras som åtgärder där nya anläggningar/funktioner byggs eller prestanda förbättras utöver ursprunglig funktion. Värdeåterskapande åtgärder är de som tillser att ursprunglig funktion bibehålls - även kallat förnyelse. En viss del av investeringarna räknas också som förnyelse exempelvis där rör byts ut och samtidigt uppgraderas till en större dimension eller för en pumpstation där en ny förbättrad ersätter en gammal enklare. VA-anläggningens behov är i storleksordningen knappt två miljarder kronor per år för en långsiktig hållbarhet under nomineringsperioden utifrån befintlig kunskap. Behovet är definierat som ett årligt behov för att upprätthålla (värdeåterskapande) VA-anläggningen samt utökade krav (värdehöjande) inom miljö, klimat och säkerhet och därtill även stadsutveckling på generalplanenivå. En bedömning, baserat på återanskaffningsvärde, är att förnyelse står för drygt hälften av behovet på två miljarder kronor. Förnyelsen behöver dubblas för att uppnå VA-anläggningens behov utifrån befintlig kunskap.

Bild 2 nedan framgår nivåer för investering, reinvestering och andel förnyelse med utgångspunkt i alternativ *Proaktiv*.

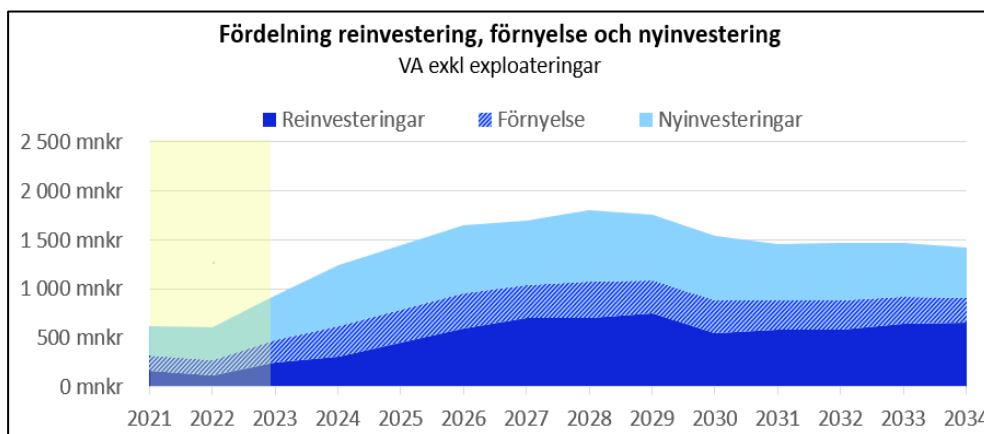

Bild 2. Nominering 2025-2034 alternativ *Proaktiv* med reinvesteringen och förnyelsenivåer inlagda. Gul markering visar utfall.

Måluppfyllelse och risker

För de två alternativ på investeringsnomineringar VA som tagits fram har måluppfyllelse samt risker och konsekvenser bedömts.

Inom dricksvattenförsörjning är de största riskerna generellt råvattenbrist, otjänligt vatten, leveransavbrott och oplanerade driftkostnader till följd av akuta insatser på en föråldrad anläggning. Avloppshantering har risker såsom källaröversvämningar i hus, översvämningar på vägar mm, dålig vattenstatus, dålig badvattenkvalitet samt dyrare avloppsrening. Måluppfyllelse och risker är också relaterade till stadens miljö- och klimatmål. Förvaltningens förmåga att uppfylla målsättningen inom detta område och den strategi som förvaltningen arbetar efter inom detta område är påverkat av den investeringsram som finns att tillgå.

Förvaltningens förmåga

Genomförandeförmågan för investeringsvolymen är dels beroende av egna personalresurser dels av externa faktorer som vattendomar och andra tillstånd, tillgång till konsulter och entreprenörer samt marknadsläget. Utifrån detta har förvaltningen gjort en bedömning av i vilken takt som förmågan att genomföra investeringsprojekten kan öka och effektiviseringar göras för att nå målen.

En tydlig politisk viljeinriktning som är stabil över tid bidrar till hög motivation hos och tillgång till personal, konsulter och entreprenörer. Omfattande arbete har genomförts och pågår fortfarande för att möta förmågan genom ökad bemanning (enligt personalförsörjningsplan), förändrade arbetssätt, utvecklad organisation, utvecklad projektprocess, kompetenshöjning samt dialog med konsulter och entreprenörer. Dessa åtgärder har givit en tydlig effekt under 2022–2023 med ökad måluppfyllelse men förändringen behöver fortsätta.

Förnyelse av VA-anläggningen förutsätter i högre grad insatser av egen personal än investeringar i nya anläggningar och ledningar. Exempel på sådana insatser är analys, samordning och kontroll av förnyelsearbeten inom befintligt ledningsnät för bibehållen leverans, projektarbeten under pågående drift i vattenverken, inkopplingar av förnyade vattenledningar med höga hygienkrav, mm.

Det är ingen skillnad i förutsättningar mellan alternativen för VA. Båda alternativen kräver en ökad förmåga mot dagens. Båda alternativen innebär en högre investeringstakt, såväl på nyinvesteringar som på reinvesteringar avseende ökad förnyelse mot dagens nivå.

Vatten och avlopp samt avfall, ekonomisk dimension

Kretslopp och vattennämndens investeringsbehov för vatten, avlopp och avfall perioden 2025–2034 uppgår i alternativ Proaktiv till cirka 16 150 mnkr och i alternativ Restriktiv till cirka 12 550 mnkr (se också bild 1 och bild 2). Båda alternativen innebär att förvaltningen ökar sin investeringsverksamhet med mål att försöka tillgodose det investeringsbehov som finns inom stadens VA-anläggningar.

Alternativ Proaktiv har en tydligare och snabbare ökningstakt med ett tydligt fokus på att uppnå de beräknade investeringsbehoven. Ökningen sker för de prioriterade behoven, såväl enskilda stora satsningar som en ökad reinvestering och förnyelsetakt inom vattenproduktion, vattendistribution och avloppsavledning. Det är under tidsperiod 2025–2029 som ökningen sker främst och investeringsbehovet bedöms vara som störst. Anledningen till att förvaltningen uppskattar en större ökningstakt de kommande åren beror på ambitionen att uppnå de beräknade investeringsbehoven som finns bland stadens VA-anläggningar. Dessutom uppskattar förvaltningen kunna fortsätta i samma ökning av investeringstakten som skedde under år 2023 (se bild 2).

Alternativ Restriktiv ökningstakt är något mindre och bromsas in tidigare. Flera projekt skjuts på framtiden och förnyelsetakten är lägre jämfört med det proaktiva alternativet. Därutöver blir det betydligt mindre investeringssatsningar inom miljöområdet.

Båda alternativen uppfyller behoven för stadens planerade stadsutveckling inom generalplaneinvesteringar, där bland annat utbyggnad av överföringsledningar på Norra Hisingen ingår.

Kapitalkostnader för alla investeringar finansieras genom debitering av VA-kollektivet enligt gällande VA-taxa och avfallskollektivet enligt gällande avfallstaxa. Prognosen är att kapitalkostnaderna kommer att öka under planperiod 2025–2034. Alternativ Proaktiv ökar med 898 mnkr och alternativ Restriktiv ökar med 751 miljoner kronor. Skillnaden mellan alternativen är relativt liten under de första åren men sett över en 10 års period ökar kostnaderna. Valet av investeringsvolym påverkar taxebehovet för lång tid framöver. De höga investeringsvolymerna kommer att medföra en ökad låneskuld, ökade kapitalkostnader och därmed en ökad räntekänslighet. I kapitalkostnaderna ingår både taxefinansierad- och skattefinansierad verksamhet. Där taxefinansierad verksamhet står för merparten av kostnaderna. Se bild 3 där kapitalkostnadens ökning i de båda alternativen framgår.

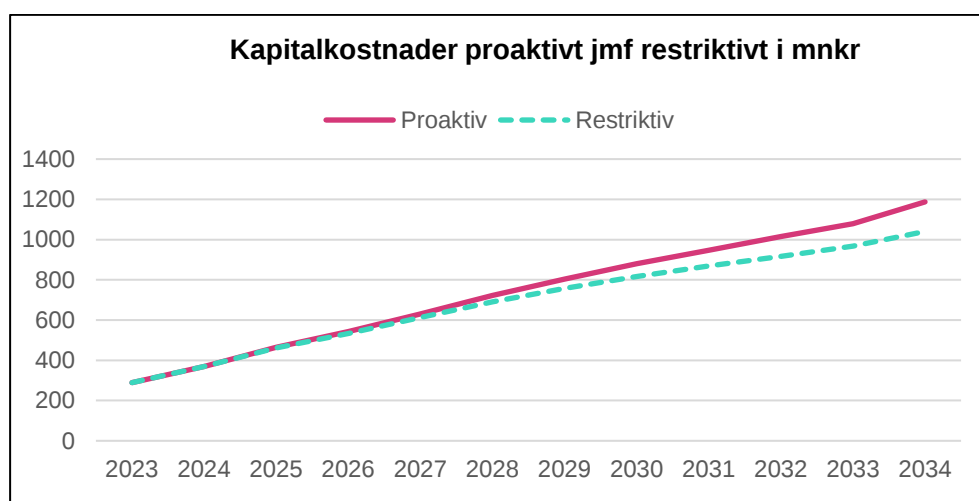

Bild 3. Kostnadsökning kapitalkostnader för alternativ Proaktiv och alternativ Restriktiv.

VA-utbyggnad (Exploatering)

Utbyggnad VA för exploateringar uppgår till ca 1 490 miljoner kronor år 2025–2034. I nomineringen har hänsyn tagits till stadens prognos för utbyggnadstakt och en kraftig minskning gjordes i föregående års nominering och denna prognos kvarstår fortsatt för 2025.

Belopp i mnkr	Utfall	Bud get	Prog nos	Nominering						
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2025- 2029	2030- 2034
VA-exploatering	-159	-120	-120	-140	-150	-150	-150	-150	-740	-750

Skattefinansierade investeringar

Kretslopp och vatten har ansvar att utföra projekt där kapitalkostnader finansieras av skatteintäkter istället för taxor. I årets nomineringsunderlag är det projekt inom skyfall, tekniskt vatten och krisberedskap som ingår i skattefinansierade investeringar.

Investeringsbehoven för skyfallsåtgärder beräknas till 500 mnkr för period 2025–2034. Uppskattade kostnader för skyfall, skall ses som indikativa i detta läge. Stora investeringar kan förväntas framåt men hur snabbt dessa kan genomföras beror på hur politiken beslutar kring målbild och ambitionsnivå.

Tekniskt vattens totalprognos uppgår till ca 500 mnkr i 2024: års prisnivå. Projektet förväntas pågå även år 2025. Nämndens beslutade budget är 400 mnkr i 2022 års prisnivå. I KF är beslutad rambudget 500 mnkr i 2022 års prisnivå, varav 100 mnkr är budgetreserv. Totalprognosen indikerar på att budgetreserven kommer behöva nyttjas.

Krisberedskapsprojekten totalprognos uppgår 60 mnkr under tidsperiod 2025–2027 och består av åtgärder som ska förbättra förvaltningens förmåga vid kristider.

Förvaltningens sammantagna bedömning

Förvaltningen förordar investeringsnominering enligt alternativ *Proaktiv*. Alternativet utgår från de långsiktiga verksamhetsplanerna och de mål dessa baseras på. Detta alternativ innefattar en tydlig ökningstakt för att nå VA-anläggningens behov inom miljö, klimat och leveranssäkerhet och därtill även planerad stadsutveckling. Alternativet minskar riskerna för VA-verksamheten och ger goda förutsättningar att upprätthålla nämndens uppdrag.

Målet är att ha långsiktigt hållbart, gott och hälsosamt dricksvatten samt råvatten, och en säker leverans av dessa. Investeringar inom dricksvatten omfattar prestandaökning och förnyelse av råvattenanläggningen och våra vattenverk, befintligt dricksvattennät, dricksvattenpumpstationer samt hög- och lågzonsreservoarer och gemensamhetstunnlar. Under nomineringsperioden kommer byggnation av ny råvattentäkt pågå. Förnyelsetakten för ledningsnätet ökas för att kring år 2028 ligga på en fördubblad nivå. Dessa projekt minskar riskerna för otjänligt vatten och leveransavbrott.

Avloppshanteringen ska fungera med minimal påverkan av översvämningar, bräddning och tillskottsvatten, samt att den bidrar till god status enligt EU:s vattendirektiv. Investering inom detta område omfattar prestandaökning i och förnyelse av dagvattennät, spillvattennät och kombinerat avloppsnät, spillvatten- och avloppspumpstationer samt dagvatten- och spillvattentunnlar. Utbyggnad av kommunalt avloppssystem inom VA-upprustning följer VA-utbyggnadsplan för befintliga områden på samma sätt som för dricksvattenförsörjning. För avlopp följer vi planen med mål för minskad bräddning och minskat tillskottsvatten med fler. En tydligt ökad takt av förnyelse ingår. Vi färdigställer också flera projekt för stora pumpstationer och pumpkedjor för minskad bräddning, separering av dagvatten från spillvatten och minskat tillskottsvatten påbörjas i planerad tid. Förbättring av dagvattensystemet och högvattenskydd påbörjas under perioden. Dessa projekt bidrar till en god avloppshantering samt minskar risken för källaröversvämningar, översvämningar, dålig vattenkvalitet i känsliga sjöar och vattendrag, dålig badvattenkvalitet och höga flöden till avloppsreningsverket. Förnyelsetakten av

avloppshantering innebär att underhållsskulden inte ökar.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Investeringsvolymen som föreslås för vatten, avlopp och avfall under nomineringsperiod år 2025 - 2034 uppgår till cirka 16 150 mnkr i det proaktiva alternativet och cirka 12 550 mnkr i det restriktiva alternativet. Alternativen består av investeringsprojekt som antingen är pågående eller planerade. Den föreslagna investeringsvolymen kommer resultera i ett ökat taxebehov en längre tid framigenom. Den främsta anledningen till ökat taxebehov är ökning av kapitalkostnader. Låneskulden beräknas växa varje år och orsakar en högre räntekänslighet. Det leder till att en större andel av taxeintäkterna kommer finansiera räntekostnader vars storlek kan variera beroende på konjunkturläge.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kretslopp och vatten strävar ständigt efter att erbjuda hållbara lösningar inom stadens VA-försörjning och avfallshantering. Följden blir att den ekologiska dimensionen är högst väsentlig för förvaltningens verksamhet. Investeringsnomineringen blir därför ett viktigt verktyg för att planera och implementera miljömål som resulterar i ett aktivt klimatarbete och en god hushållning av naturresurser. Investeringsplanen bidrar därmed till att stärka förvaltningens roll i att bedriva ett effektivt klimat- och miljöarbete som utgår från att inte överlämna stora miljöproblem till kommande generationer.

Bedömning ur social dimension

Stadens invånare ska erbjudas en god livskvalité. Kretslopp och vatten bidrar med detta genom att förse göteborgarna med en robust samt effektiv leverans och produktion av dricksvatten, tillförlitlig och säkrad avledning av avloppsvatten samt en effektiv avfallshantering som innebär en god hantering av naturresurser.

Investeringsnomineringens innehåll får följden att stadens invånare får en bättre tillgång till ett bra friluftsliv, ett rikare djur och naturliv samt trevliga badplatser och rena vattendrag. Medborgarnas närmiljö kommer även förbättras genom att elektrifierade anläggningsmaskiner kommer användas i högre grad under pågående byggnationer. Dessa anläggningsmaskiner skapar mindre buller och är emissionsfria vilket också resulterar i en förbättrad arbetsmiljö för arbetstagarna.

Expedieringskrets

Kommunstyrelsen